

**TÜRKİYE'NİN İLK KÖY ÖĞRETMEN OKULU
KAYSERİ ZİNCİDERE KÖY MUALLİM MEKTEBİ
(1926-1932)**

Yazar

Prof. Dr. Savaş KARAGÖZ

TÜRKİYE'NİN İLK KÖY ÖĞRETMEN OKULU
KAYSERİ ZİNCİDERE KÖY MUALLİM MEKTEBİ
(1926-1932)

Yazar

Prof. Dr. Savaş KARAGÖZ

ORCID: 0000-0002-4410-9214

ISBN: 978-625-5531-95-7
E-ISBN: 978-625-5531-99-5
DOI: 10.54637/vizetek.9786255531995

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Sayın okuyucularımız, bandrolsüz yayınları satın almamanızı diliyoruz.

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Koordinatörü: Ferit RESULOĞULLARI

Kapak Tasarımı & Mizanpaj: Abdulkadir EMİROĞLU

Baskı: Ankara | Ağustos, 2025

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizetkeyayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

Baskı: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.

İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1 Yenimahalle/ANKARA

Tel.: 0 (312) 395 85 71

Matbaa Sertifika No: 47479

**TÜRKİYE'NİN İLK KÖY ÖĞRETMEN OKULU
KAYSERİ ZİNCİDERE KÖY MUALLİM MEKTEBİ
(1926-1932)**

Yazar

Prof. Dr. Savaş KARAGÖZ

*Annem Fatma KARAGÖZ ve
babam Halil KARAGÖZ'e ithaf olunur.*

ÖN SÖZ

Eğitim sistemimizin anlaşılması ve ileriye dönük yapıcı çalışmaların yapılması için öncelikle eğitim tarihimizin araştırılması ve tetkik edilmesi gerekmektedir. Öğretmen yetiştirme meselesi eğitim tarihini araştırma ve tetkik etme açısından önemli bir boyutu teşkil etmektedir.

Tanzimat'la birlikte öğretmen yetiştirme sistemi sivil kuruluşlarla çeşitlenmeye başlamıştır. Bu çeşitlilik içerisinde halkın yüzde seksenden fazlasını bünyesinde barındıran köyler için öğretmen yetiştirme fikri ortaya atılmıştır. Bu fikirlerin uygulamaya geçirilmesi yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti dönemine denk gelmiştir. Cumhuriyet döneminde Türk eğitim tarihinde bir ilk olan Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi; 1926 yılında dönemin Maarif Vekili Mustafa Necati Bey tarafından açılmıştır. Bu çalışmanın temel amacını; Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi'nin her yönüyle araştırılıp gün ışığına çıkarılması anlayışı teşkil etmiştir.

Bu eserde, Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi'nin açılmasından Önce "Osmanlı İmparatorluğu'nda öğretmen yetiştirme ve öğretmen yetiştiren kurumlara genel bir bakış" başlığı altında Tanzimat'tan önceki ve Tanzimat'tan sonraki dönemde öğretmen yetiştiren kurumlar hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Daha sonraki bölümlerde Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi'nin açılış sebebi, öne sürülen fikirler, açılışı ve mektebin tarihi taş binası hakkında bilgi verilmiştir. Bu bölümü sırasıyla, Mektebin teşkilat ve idari yapısı üzerinde durulmuş, yıllara göre idari kadro, eğitici ve öğretici kadro hakkında bilgi verilmiştir. Bu bölümde ayrıca memur ve muallimlerin kısa eğitim hayatlarına yer verilerek, mektebin memur ve muallimleri incelenmiştir.

Takip eden diğer bölümlerde ise öğrenci profili ve yıllara göre öğrenci listesi, mektebin açılış talimatnamesi, müfredat programı ve haftalık ders programı, mektebin birinci, ikinci, üçüncü sınıflarına ait haftalık ders programı, sınıflarda okutulan ders kitapları, sınıflarda işlenen derslerin içerikleri ve öğretim yöntem ve teknikleri incelenmiştir. Bu bölüm diğer bölümlere nazaran geniş tutulmuştur. Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi tarafından verilen A ve B kursları üzerinde durulup bu kursları alan muallimler liste halinde verilerek mektebin pansiyon talimatnamesi, depo defteri, mubayaa işleri ve bütçesi üzerinde durulmuştur. Diğer bir bölümde sınav sistemi, eğitim ve öğretimin genel değerlendirilmesi yapılmış, ceza sistemi ve disiplin, görev paylaşımı, nöbet durumu, cezalar, muallimler meclisi, haysiyet divanı, inzibat meclisi, mektepteki eğitsel kollar üzerinde durularak mektep tarafından verilen belgeler ve mektebe ait defterler incelenmiştir. Eserin son bölümlerine doğru Mektepteki bir günlük yaşam ve Kayseri ilinde görev yapmış bu mektep mezunlarının isim listesi verilmiştir. Eserin son iki bölümünde ise mektebin yapmış olduğu yazışmaların tarih, sayı, konu açısından dökümü yapılmış, mektebin kapatılışı hakkında bilgiler verilmiştir.

Bu eserin sonuç kısmında ise araştırma ile ilgili varılan sonuçlar çıkarılmış ve önerilere yer verilmiştir. Araştırmaya temel teşkil etmesi bakımından ekler kısmında, Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi ile ilgili belgeler sunulmuştur.

Bu alışma 2004 yılında, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümünde Yüksek Lisans tezi olarak sunulmuştur. Türk eğitim tarihi alanında çalışma yöntemini ve temel kaynaklara ulaşma yollarını öğreten, yardımlarını hiç esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Mustafa şANAL'a, (Prof. Dr. 2014), bu çalışmanın planlanması ve kontrolünde devamlı yol gösteren, yardımlarını hiçbir zaman unutamayacağım hocam Prof. Dr. Ersoy TAşDEMİRCİ'ye ve Prof. Dr. Tayip DUMAN'a, arşiv araştırmalarımda daima bana yardımcı olan Kayseri İl Milli Eğitim Müdürlüğü Arřivinde görevli olan Hüseyin KAYAALP' e teşekkür etmeyi zevkli bir görev biliyorum.

Prof. Dr. Savaş KARAGÖZ
KAYSERİ / 2025

ÖZET

Türk eğitim sistemi içinde öğretmen yetiştirme meselesi önemli bir yer teşkil etmiştir. Tanzimat dönemine kadar öğretmen ihtiyacı öğretmen yetiştiren kurumların dışından karşılanmaktaydı. Tanzimat'la birlikte öğretmen yetiştiren kurumların çeşitliliği artarak devam etmiş fakat yeterli olmamıştır. Öğretmen yetiştiren kurumların dışından gelen öğretmenler, halkın %80'lik kısmının yaşadığı köylerde görev yapmayıp şehir merkezlerini tercih etmişlerdir. Cumhuriyetle birlikte kalkınmanın temelinde eğitimin önemi benimsenmiş, köy ve köylünün eğitimi için gerekli çabalar gösterilerek köy muallim mekteplerini açma yoluna gidilmiştir.

Türk eğitim sisteminde bir ilk olan Köy Muallim Mektebi 1926-1927 eğitim-öğretim yılında Kayseri- Zincidere Kasabası'nda açılmıştır. Mektebin binası 1909 yılında "Bayan Zion" tarafından yetiştirme yurdu ve misyonerlik faaliyetleri için yapılmıştır. Tehcir yasasıyla birlikte boşalan bu mektep Köy Muallim Mektebi'ne çevrilmiştir. Bu okul, dönemin Maarif Vekili Mustafa Necati Bey'in katkıları, J. Dewey'nin fikirleri doğrultusunda ve "789 sayılı 22 Mart 1926 tarihli Maarif Teşkilatına Dair Kanun" ile açılmıştır. Bu mektep altı yıl öğretmen yetiştirmiştir. Ülkenin değişik yerlerinden talebe alıp yetiştirerek ülkenin her tarafına köy muallimi göndermiştir. Mektep altı yıl boyunca üç yüze yakın öğretmen yetiştirmiştir. Buradan yetişen muallimlerin en azı otuz beş yıl olmak üzere kırk yıla yakın hizmet etmişlerdir.

Mektebin muallimleri Maarif Vekâlet'ince atanmaktaydı. Mektebe alınan talebeler hem yazılı hem de sözlü sınavdan geçmiştir. Mektebe kız talebe alınmamıştır fakat kız talebeler bu mektepte sınava girerek Sivas Kız Öğretmen Okulu'na gönderilmiştir. Mektep, müfredat programıyla, öğretim yöntem ve teknikleriyle çağdaş eğitim akımlarıyla tutarlılık göstermektedir. Mektep, müfredat programını tam olarak yerine getirmekle kalmayıp, çevre özelliklerini de dikkate alarak müfredat programını genişletmiştir.

Türkçe dersinde özellikle milli şair ve yazarlarımıza yer verilirken tarih dersinde Atatürk'ün Türk Tarih Tezi'ni destekleyen konular üzerinde önemle durulmuştur. Millilik ön plana alınmıştır. Diğer derslerin konuları da ayrıntılı bir biçimde işlenmiştir. Mektebin takip ettiği müfredat programı ve tedris usulleri hem zamanının şartlarına hem de geleceğe yönelik olmuştur. Ayrıca mektep bünyesinde A ve B kursları verilerek muallimlerin niteliği yükseltilmiştir. Mektep çok sayıda öğretmene Köy Muallimliği sertifikası kazandırmıştır. Mektep talebeleri çevredeki Talas Amerikan Koleji'ni ve diğer kuruluşları gezerek yeni gelişmelerden haberdar edilmiştir. Mektebin Muallim Meclisi, sürekli olarak toplanıp derslerin işleniş, kitap seçimi, disiplin ve eğitsel kollar hakkında görüş bildirerek bu konularda karara varmıştır. Mektep, genel öğretim ilke ve yöntemlerden "yaparak, yaşayarak öğrenme ve iş başında eğitim"i temel ilke olarak kabul etmiştir. İnceleme ve araştırmaya geniş yer verilmiştir.

Ziraat dersleri özellikle mektebin bahçesinde işlenmiştir. Milli günler mektep içinde köylülerle birlikte kutlanmıştır. Kahramanlıklarla ilgili oyunlara yer verilmiştir. Son sınıf talebeleri için mektep bünyesinde tatbikat mektebi açılarak talebelerin mesleki yeterlilikleri tamamlanmaya çalışılmıştır. Mektebin son sınıf talebeleri civar köy okullarında da dersler vererek önemli bir açığı da kapatmışlardır. Mektep pansiyonlu olduğu için mektep doktoru devamlı surette okulda bulunuyordu. Doktor olduğu için hem mektep talebeleri hem de köylüler sağlık imkânlarından en üst seviyede yararlanıyordu.

Alanında bir ilk olan Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi monografik bir çalışma içerisinde ele alınarak mektebin bütün özellikleri, faaliyetleri, memur ve muallimleri, talebe alım sistemi, eğitim ve öğretim yöntem ve teknikleri, basındaki yeri, yazışmaları ortaya çıkarılarak incelenmiştir. 1929'daki dünya ekonomik buhranından ülkemizin olumsuz yönde etkilenmesi ve Maarif Vekâlet'inin yeterli bütçeyi ayıramaması sonucu bu mektep 1932 yılında kapatılmıştır.

Kayseri-Zincidere Köy Muallim Mektebi'nin kendisinden sonra kurulmuş olan köy öğretmen okullarına ve köy enstitülerine hem deneysel hem de pedagojik açıdan temel teşkil ettiği ortaya çıkarılmıştır.

Prof. Dr. Savaş KARAGÖZ

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
2.OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDA ÖĞRETMEN YETİŞTİRME VE ÖĞRETMEN YETİŞTİREN KURUMLARA GENEL BİR BAKIŞ	6
2.1. Tanzimat'tan Önce Öğretmen Kaynakları	6
2.2.Tanzimat'tan Sonra Öğretmen Yetiştiren Kurumlar	12
2.3. İkinci Meşrutiyet Dönemi Öğretmen Yetiştirme	31
3. KAYSERİ ZİNCİDERE KÖY MUALLİM MEKTEBİ'NİN AÇILMA NEDENLERİ VE AÇILIŞI	59
3.1. Köy Muallim Mekteplerinin Açılmasından Önce İleri Sürülen Fikirler	59
3.2. Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi'nin Açılışı	67
3.3. Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi'nin Binası	69
4. KAYSERİ ZİNCİDERE KÖY MUALLİM MEKTEBİ'NİN TEŞKİLAT YAPISI VE YILLARA GÖRE İDARİ, EĞİTİCİ VE ÖĞRETİCİ KADROSU	72
4.1. Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi'nin Teşkilat Yapısı	72
4.2. Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi'nin 1926-192 yılları arası İdari, Eğitici ve Öğretici Kadrosu	74
4.3. Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi'nin 1926-1927 Eğitim - Öğretim Yılı Eğitici Ve Öğretici Kadrosu	77
4.4. Tatbikat Mektebi'nin Eğitici ve Öğretici Kardosu	82
5. KAYSERİ ZİNCİDERE KÖY MUALLİM MEKTEBİ'NDE GÖREV YAPAN MEMUR VE MUALLİMLER	86
5.1. Murat Alp Bey	86
5.2. Ömer Makbul Bey	87
5.3. Şevket Bey	87
5.4. Abdulsettar Bey	88
5.5. Haşim Bey	88
5.6. Yusuf Ziya Bey	88
5.7. Nuri Bey	89

5.8. Şahin Bey.....	89
5.9. Fatma Ruhat Hanım	89
5.10. Şadan Semi Bey	89
5.11. Vehbi Bey.....	90
5.12. Durmuş Bey.....	90
5.13. Hasan Bey	90
5.14. Şevket Bey	90
5.15. İbrahim Bey.....	91
5.16. M. Lütfi Bey	91
5.17. Şadan Semi Bey.....	91
5.18. M.Behçet Bey	91
5.19. Sadi Bey	92
5.20. Fikret Hanım	92
5.21. Mustafa Turgut Bey.....	92
5.22. Taki Bey.....	93
5.23. Şuayip Bey	93
6. KAYSERİ ZİNCİDERE KÖY MUALLİM MEKTEBİ'NİN ÖĞRENCİ PROFİLİ VE YILLARA GÖRE ÖĞRENCİ LİSTESİ.....	94
6.1. Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi'nin Öğrenci Profili	94
7.KAYSERİ ZİNCİDERE KÖY MUALLİM MEKTEBİ'NİN AÇILIŞ TALİMATNAMESİ, MÜFREDAT PROGRAMI, HAFTALIK DERS PROGRAMI VE MEKTEPTE OKUTULAN KİTAPLAR.	141
7.1. Köy Muallim Mektebi Talimatnamesi.....	141
7.2. Köy Muallim Mektebi'nin Maarif Vekalketi'nce Belirlenen Müfredat Programı	144
7.3. Köy Muallim Mektebi Haftalık Ders Cetveli	162
8. KAYSERİ ZİNCİDERE KÖY MUALLİM MEKTEBİ BÜNYESİNDE VERİLEN DERSLERİN İÇERİKLERİ, ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİ.....	174
8.1. Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi'nin 1. Sınıfında Okutulan Derslerin İçerikleri.....	175

8.2. Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi 2. Sınıfında Okutulan Derslerin İçerikleri.....	182
8.3. Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi'nin 3. Sınıfında Okutulan Derslerin İçerikleri.....	187
8.4. Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi'nin Genel Öğretim Yöntemleri	192
9. KAYSERİ ZİNCİDERE KÖY MUALLİM MEKTEBİ'NDE İLK TEDRİSAT MUALLİMLERİ İÇİN MESLEKİ A VE B KURSLARININ VERİLMESİ VE KURLARA KATILANLARIN İSİMLİSTESİ	198
9.1. "A" KURSU.....	198
9.2. "B" KURSU	201
9.3. Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi'nde Verilen "A Kursu" na Katılanların İsim Listeleri ve Görev Yerleri	202
10. KAYSERİ ZİNCİDERE KÖY MUALLİM MEKTEBİ'NİN PANSİYON TALİMATNAMESİ, DEPO DEFTERİ, MUBAYAA (ALIM- SATIM) İŞLERİ VE BÜTÇE DURUMU	204
10.1. Pansiyon Talimatnamesi	204
10.2. Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi'nin Depo Defteri Ve Araç Gereçler	205
10.3. Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebinde Alım Satım İşleri	207
10.4. Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi'nin Gelir Cider Bütçe Durumu.....	211
10.5. 1930-1931 Senesi Bütçesi.....	211
11. KAYSERİ ZİNCİDERE KÖY MUALLİM MEKTEBİ'NDE SINAV SİSTEMİ VE EĞİTİM ÖĞRETİMİN GENEL DEĞERLENDİRİLMESİ	213
11.1. Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebine Ait Sınav Sistemi.....	213
11.2. Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi'nde Eğitim Öğretimin Genel Değerlendirilmesi	215
12. KAYSERİ ZİNCİDERE KÖY MUALLİM MEKTEBİ'NDE SINAV SİSTEMİ VE EĞİTİM ÖĞRETİMİN GENEL DEĞERLENDİRİLMESİ	222
12.1. Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebine Ait Sınav Sistemi	222
12.2. Eğitim Öğretimin Genel Değerlendirilmesi.....	224

13. KAYSERİ ZİNCİDERE KÖY MUALLİM MEKTEBİ'NDE GÖREV DAĞILIMI VE EĞİTSEL DERNEKLER (KOLLAR).....	231
13.1 Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi'nde Görev Dağılımı	231
13.2. Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi'nde Bulunan Eğitsel(Dernekler) Kollar	249
14. KAYSERİ ZİNCİDERE KÖY MUALLİM MEKTEBİ'NDE BİR GÜNLÜK YAŞAM VE KAYSERİ İLİNDE EMEKLİ OLAN KAYSERİ ZİNCİDERE KÖY MUALLİM MEKTEBİ MEZUNLARI.....	261
14.1. Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi'nde Bir Günlük Yaşam	261
14.2. Kayseri İlinde Emekli Olan Kayseri Zincidere Köy Muallim Mektebi Mezunları.....	263
15. KAYSERİ ZİNCİDERE KÖY MUALLİM MEKTEBİ'NİN VERAİT-İ SADIRA (GELEN -GİDEN)EVRAK DEFTERİNDEKİ 1929 - 1932 YILLARINI KAPSAYAN YAZIŞMALARININ KONULARI.....	266
15.1. 1929 Yılı Yazışmaları	266
15.2. 1930 Yılı Yazışmaları.....	266
15.3. 1931 Yılı Yazışmaları	267
15.4. 1932 Yılı Yazışmaları.....	268
16. KAYSERİ ZİNCİDERE KÖY MUALLİM MEKTEBİ'NİN KAPATILIŞI.....	271
SONUÇ.....	274
KAYNAKLAR	280
E K L E R.....	287